

**НАЦІОНАЛЬНА
СПІЛКА
КРАЄЗНАВЦІВ
УКРАЇНИ:
ПАНОРАМА
СУЧАСНОГО
ЖИТТЯ**

ОЛЕШКІВСЬКІЙ СІЧІ – 300 РОКІВ

15–16 червня 2011 р. Національна спілка краєзнавців України здійснила науково-краєзнавчу експедицію, присвячену 300-річчю Олешківської Січі (1711–1728 рр.). В її роботі взяли участь провідні українські вчені-історики, представники органів державної влади та місцевого самоврядування, викладачі вишів, учителі, музеєзнавці, краєзнавці, громадські діячі з Києва, Дніпропетровська, Запоріжжя, Херсона, Цюрупинська.

Метою цього заходу, який відбувся за підтримки народного депутата України О. Журавка, було відродження історичної пам'яті, привернення уваги суспільства до славних сторінок української історії, формування національної гідності в молодого покоління. У цьому контексті розглядалися питання, пов'язані з історією козацтва. Щоб цілісно підійти до проблеми дослідження козацького періоду, було вирішено розпочати експедицію з коліски українського козацтва – острова Хортиця, та охопити увагою всі козацькі твердині на території сучасних Запорізької, Дніпропетровської та Херсонської областей.

Гостинно зустрів учасників експедиції та долучився безпосередньо до її роботи Національний заповідник «Хортиця». Дало старт цьому важливому заходу засідання, на якому було заслухано виступи відповідального секретаря НСКУ Р. Маньковської, генерального директора Національного заповідника «Хортиця» М. Остапенка, професора Запорізького національного університету В. Мільчева, директора Козацького центру Національного гірничого університету Г. Швидько, доцента Національного гірничого університету Н. Ченцової та інших. Виступаючи порушили низку перспективних питань щодо головних напрямів діяльності з вивчення і збереження об'єктів культурної спадщини. Зокрема – про об'єднання зусиль дослідників історії козацтва задля збирання, вивчення і видання повної джерельної бази, яка стосується козацьких Січей, необхідність глибокого наукового дослідження Олешківської Січі, втілення в життя Державної програми «Часи козацькі – Січі Запорозькі» тощо. Згодом усі гості відвідали експозицію Музею історії запорозького козацтва, ознайомилися з історико-культурним комплексом «Запорозька Січ», оглянули унікальні пам'ятки гідроархеології.

Далі шлях експедиції проліг до Кам'янської Січі, яка сьогодні є філією Національного заповідника «Хортиця». Оглянувши її, ми обговорили нагальні проблеми і перспективи дослідження цієї історичної пам'ятки.

Уранці 16 червня програма експедиції продовжилася у м. Цюрупинську. Представники керівництва Херсонської обласної, Цюрупинської районної та міської влади зустрічали нас із хлібом-сіллю. Потім у приміщенні Цюрупинської районної ради продовжилося ближче знайомство, під час якого Р. Маньковська розповіла, що Національна спілка краєзнавців України у своїй діяльності значну увагу приділяє пам'яткоохоронній справі. Краєзнавці України беруть активну участь у підготовці проекту державної ваги – багатомного видання «Звід пам'яток історії та культури України», проводять серйозну науково-дослідницьку та популяризаторську роботу з питань вивчення історико-культурної спадщини України. Традиційними стали щорічні науково-краєзнавчі експедиції, де науковці та громадськість об'єднуються навколо проблем збереження культурного надбання українського народу. Такі акції відбулися на Полтавщині, Львівщині, Дніпропетровщині, Чернігівщині й мали широкий розголос серед української спільноти.

2011 року виповнюється 300 років перлині степового краю – Олешківській Січі – важливій сторінці в історії України. За поданням громадськості м. Цюрупинська, народного депутата України О. Журавка Верховна Рада України ухвалила постанову №8361 від 12 травня 2011 р. про відзначення 300-річчя заснування Олешківської Січі на державному рівні.

Після знайомства ми вирушили до місця розташування Олешківської Січі, де встановлено символічний пам'ятний знак. Місцевий дослідник В. Бойко, котрий брав участь у розкопках, розповів про археологічні розкопки 1991–1992 рр. та 2004 року, знайдені предмети козацького побуту, залишки будівель і укріплень.

Згодом делегація завітала до Цюрупинського дитячого будинку-інтернату для дітей-інвалідів. Директор цього закладу Т. Княгницька показала різноманітні картини своїх вихованців і одну з них подарувала гостям. У свою чергу від Національної спілки краєзнавців України ди-

тячому будинку було передано книги та DVD-плеєр. Потім гості ознайомилися з містом і побували в місцевому краєзнавчому музеї.

Основною і zarazом підсумковою частиною програми експедиції стало засідання «круглого столу» «Олешківській Січі – 300 років: історичні та сучасні інтерпретації» в Цюрупинському центрі культури та дозвілля. Свої думки виголосили представники місцевої влади, історики, краєзнавці, представники козацтва, громадських організацій та ЗМІ. Активну участь в обговоренні взяли В. Плотніков – Цюрупинський міський голова, Р. Маньковська – відповідальний секретар НСКУ, О. Бажан – заступник головного редактора журналу «Краєзнавство», В. Щербак – декан факультету гуманітарних наук Національного університету «Києво-Могилянська академія», Т. Лисенко – заступник директора з наукової роботи Національного заповідника «Хортиця», С. Сурченко – завідувач філії «Кам'янська Січ», Д. Ніконенко – археолог філії «Кам'янська Січ», Є. Сінкевич – голова Херсонської обласної організації НСКУ, Т. Братченко – директор Херсонського обласного краєзнавчого музею, С. Дяченко – науковий співробітник Херсонського обласного краєзнавчого музею, І. Кочергін – голова Дніпропетровської обласної організації НСКУ, Л. Назаренко – начальник відділу освіти Цюрупинської райдержадміністрації, а також члени Козацької ради, отамани місцевих осередків та інші.

У ході обговорення виступів було запропоновано:

1. Національній спілці краєзнавців України спільно з Національним заповідником «Хортиця» та Інститутом козацтва Інституту історії України НАН України з метою широкої популяризації історії українського козацтва розробити й ініціювати перед вищими органами державної влади України Державну програму «Часи козацькі – Січі Запорозькі», куди включити наукове вивчення та публікацію джерельної бази з проблеми козакознавства, збереження і музеєфікацію пам'яток козацької історії та заходи щодо залучення української громадськості до історичного минулого, пов'язаного з героїчними сторінками козацької доби.

2. Президії правління НСКУ звернутися до органів місцевої влади м. Цюрупинська щодо сприяння відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини України» (ст. 23, 25, 26-30) у територіальному оформленні історичних меж Олешківської Січі, встановленні охоронних дощок і знаків культурних об'єктів («цитадель», «козацька дорога», «козацькі табори» тощо) в охоронній зоні та внесенні їх до Реєстру культурної спадщини краю.

3. Президії правління НСКУ спільно з керівництвом Національного заповідника «Хортиця» запропонувати Міністерству культури України та Херсонській обласній державній адміністрації з метою формування цілісного комплексу збережених козацьких Січей і з врахуванням високого наукового потенціалу й використанням багатого дослідницького досвіду фахівців Хортицької та Кам'янської Січей приєднати Олешківську Січ до Національного заповідника «Хортиця» на правах філіалу.

4. Закликати органи місцевої влади м. Цюрупинська проводити археологічні дослідження та музеєфікацію історичної пам'ятки «Олешківська Січ» винятково силами фахівців у галузі археології та збереження культурної спадщини.

5. Правлінню Херсонської обласної організації НСКУ спільно з органами місцевої влади м. Цюрупинська та Херсонським краєзнавчим музеєм з метою популяризації історії українського козацтва серед туристів регіону розробити план рекреаційних заходів щодо впорядкування історичної місцевості та включення її до туристичних маршрутів області.

6. Порушити питання перед вищими органами влади України щодо перейменування м. Цюрупинська, зокрема, спрощення процедури повернення місту його історичної назви з часів Київської Русі – Олешки.

7. Через засоби масової інформації активно висвітлювати події, пов'язані з дослідженням і збереженням історичних пам'яток українського козацтва.

Завершальним етапом науково-краєзнавчої експедиції стало ознайомлення з експозицією Херсонського обласного краєзнавчого музею, зокрема, присвяченою Кам'янській та Олешківській Січам.

